

Càldegues; cf. C.A.Torras, *Pir.Cat.* IX, 163; Pau Vila, *Cerdanya*, p.244.

PRON.LOC.: *unzès* a Er, Eina, Odelló, Dorres i Portè (XXIII, 20.10, 49.8, 116.14, 99.16, 92.8). Recordem que a tot Cerdanya es distingeixen els dos timbres de la *e*, servant llur separació històrica i sense confusió.

MENCIONS ANT. 950: «--- in Sallagosa, in Onzes, in Annes ---» (Abadal, *Eixalada*, p.177; *MarcaH.* 87). 1008: «in pao Libiense, in ape. de Onces» (SerraV., *Pinós Mtpl.* III, 96n.). 1192: *Onzes* i en altres dos docs. de 1192: Sancti Romani de *Onzes* (*Cart.* Alart-Aragó, II, 393, 396: cita amb més context en l'art. *Càldegues*). 1249: *Ondzes* (bis), en el *Cart.* gran Alart II, 205; 1249: (en còpia de 1349): Bn. de Calleges et G^oRipoll, de *Onzes* (ibid., i *InuLC*, 347). 1288: P. de *Onzesio* (Delcor, *Juifs Puigcerdà* en *Sefarad* 1966, 129). 1359: *Onces* (err. *Ontes*) (*CoDoACA* XII, 85). 1580: «*Onzes*, llogaret ---» (*InuLC*).

Pau Vila hi afegeix una cita de *Ondezes* en el S.XIII i *Honzes* en el XVI. Ponsich (*Top.* 141) hi afegeix: «villa *Undeza* [entenguem *ond^azā* 1025, *Ondzes* 1262, 1267, 1271, 1285, *Onczes* 1360, 1382.

ETIM. Són eloquents les grafies *undezā* 1025, *Ondezes* S.XIII, i *Ondzes* 1249 i altres 4 del S.XIII (potser també calia llegir *Ont zes* en lloc de *Onczes* 1260, 1282). Deu venir de UNDECENIS (MILIIS) 'a l'onze miliari' o sigui 'a les onze milles (o llegües?)', en alguna estrada romana: el traçat de les quals a Cerdanya no coneixem gaire, i potser era un poc fluctuant o no gaire ben comptat, en una terra on la dominació romana estigué sempre primparada, ja en el fort de l'imperi, i pitjor més tard: quan els bagaudes, els invasors germànics i ceretans insubmissos les devien obstruir.

¿Des d'on seria, doncs, aqueixa distància? No des de Llivia (que és només a 2 k. i 1/2; potser des d'AQUIS (> Ax-les-Thermes), o més aviat des de la vila ibèrica URGI, -UM que suposem (probablement) colgada sota la memòria i els llocs de la Seu d'Urgell. Des d'aquests la distància ja fóra molt més aproximada.

Afegim-hi la hipòtesi que continués tal estrada cap al Capcir o Querigut, on sembla que hi hauria un miliari de 12 MILIIS DUODECENIS del qual conservaria memòria un doc. de 1133 situant-ho ja prop del curs del riu Aude (*Aldē*) (amb grafia ultracorrec^{ta} -ncs per -ns): «castrum --- *Dozencs* --- villa de *Dozencs* --- *Dozencs* --- fontem de *Dozencs* --- in flumine *Aldē*» (Albon, *Cart. du Temple*, pp. 47-48) ¿O seria des de Tolosa? cf. *Onzenes* / *Unzenc*, infra.

L'evolució fonètica és comprensible, diríem inevitable, quasi la general i normal; salvant la reducció de -ns a -s: la isoglossa d'això avui deixa quasi tot Cerdanya dins l'àrea de -ns, si bé ja no cap al

Pla de la Perxa (Onzès n'és a 7 k.) però l'àrea de la reducció ha reculat pertot: com ens ho mostra la toponímia, havia arribat fins a les portes de Girona: recordem les observacions fetes en els arts. *Camós*, *Caixàs*, *Falgons* etc; i en aquest cas cooperaria a l'eliminació la infl. dissimilatòria de la primera n. En efecte prop d'Angostrina —o sigui arran d'Onzès— hem registrat el nom *Embeis* o *Beis* (amb variant *Embei*) provinent de IN VICIN(I)IS 'en el veïnatge' (paral·lel a *Embaines* prop de Tírvia i *Embei*, prop de Talarn).

PARÒNIMS. *L'Onzena*, nom d'un mas, te. Siurana (Emp., XLV, 32). Barranquet i Corral de les *Onzenes* te. Benimarfull (XXXIV, 12.24, 13.4, 13.17). *Unzenc* mun. del dept. Arieja, c^o de Pàmies (potser d'una estrada que vingués de Tolosa?).

I un altre, provinent d'un DUODECIMO (MILIARIO), amb evolució fonètica a través de *do(z)jeisme* > *do(z)isme* (potser un poc pertorbada per cultisme), nom primitiu de St. Pere de Romaní en te. de Molins de Rei, del qual J.M.Jordà i Capdevila (en la monogr. *Molins de Rei*, a.1985, cf. l'art. *Ruilles* infra) ens forneix les mencions ant.: 998 *Dutimo* [leg. *Ducimo*], 1004 *Duodecim*, 1079 *Dudizme*, 1111 *Dudismo*, 1141 *Dudismo*, 1162 *Duzāsi]nc*, 1234 *Duisme*, 1247 *Dussine*, 1244 *Duisme*, 1269 *Duysme*. Potser DUODECIMO des del port de Bàrcino?

Descartem altres etim. només imaginables, molt menys fundades, i amb dificultats fon. diriments: UNDECIM ILICES 'les onze alzines' (cf. *Les Onze-Cassous* veïnat del Bearn (c^o Navarrenx «onze-chênes» (P.Raymond, *DToBPyr*). O un cpt. basc *ondo* 'soca, tronc' amb *sasi* «zarzal» o amb *-esi* 'closa', combinat amb -z privativa.

Onzina (al Campello), V. *La Nucia*

-OPA: *BENIOPA*

Poble valencià, molt prop de Gandia, a l'Oest de la ciutat.

PRON.: *beniôpa* a Teulada, J.G.M. 1935; id. 1962 a Benirredrà (xxxii, 195.14) i en l'enq. del poble mateix (xxxii, 199). Cobla pop.: «les xiques de *Beniôpa* / són totes molt faeneres / --- xiques! més que elles saber no en...», S.Guarner (*Pobles Val.parlen* 149, 153).

MENCIONS ANT. Al *Rept.* sovint. en una donació d'abril de 1247, 2 jovades a *Beniopa* (*El Arch.* I, 216); i també amb variants: «3 jov. in te. de Candia in alch. q.d. *Benagba*»; i dies més tard: «*Beniopa*lr ---] Rotova, *Beniogba* --- Xaracho, *Benioba*, *Beniayahet*» (ed. Bof. 471.5, 7, 15). El que es comprova, però, en l'ed. facs., és: *Beniopa* p.310, i *Beniogba* id., p.225; *Beniopa* ed. Bof. 414;